

Foreløbig udgave

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

24. oktober 2024 (*)

» Præjudiciel forelæggelse – intellektuel og industriel ejendomsret – ophavsrettigheder – direktiv 2001/29/EF – artikel 2-4 – enerettigheder – ophavsretlig beskyttelse af brugskunstgenstande fra et land, der ikke er en medlemsstat – Bernerkonventionen – artikel 2, stk. 7 – kriteriet om materiel gensidighed – kompetencefordelingen mellem Den Europæiske Union og dens medlemsstater – medlemsstaternes anvendelse af kriteriet om materiel gensidighed – artikel 351, stk. 1, TEUF «

I sag C-227/23,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Hoge Raad der Nederlanden (Nederlandenes øverste domstol) ved afgørelse af 31. marts 2023, indgået til Domstolen den 11. april 2023, i sagen

Kwantum Nederland BV,

Kwantum België BV

mod

Vitra Collections AG,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling),

sammensat af Domstolens vicepræsident, T. von Danwitz, som fungerende formand for Første Afdeling, og dommerne A. Arabadjiev og I. Ziemele (refererende dommer),

generaladvokat: M. Szpunar,

justitssekretær: fuldmægtig C. Di Bella,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 20. marts 2024,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Kwantum Nederland BV og Kwantum België BV ved advokaten C. Garnitsch, M.R. Rijks og M. van Gerwen,
- Vitra Collections AG ved advokaten S.A. Klos og A. Ringnalda samt Rechtsanwalt M.A. Ritscher,
- den nederlandske regering ved E.M.M. Besselink og M.K. Bulterman, som befuldmægtigede,
- den belgiske regering ved P. Cottin og A. Van Baelen, som befuldmægtigede, bistået af avocat A. Strowel,
- den franske regering ved R. Bénard og E. Timmermans, som befuldmægtigede,
- Europa-Kommissionen ved M. Afonso, O. Glinicka, P.-J. Loewenthal og J. Samnadda, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 5. september 2024, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 2-4 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet (EFT 2001, L 167, s. 10), af artikel 17, stk. 2, og artikel 52, stk. 1, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«), sammenholdt med artikel 2, stk. 7, i konventionen til værn for litterære og kunstneriske værker, undertegnet i Bern den 9. september 1886 (Parisakten af 24.7.1971), i den affattelse, der følger af ændringen af 28. september 1979 (herefter »Bernerkonventionen«), og af artikel 351, stk. 1, TEUF.
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem, på den ene side, det schweiziske selskab Vitra Collections AG (herefter »Vitra«) og, på den anden side, Kwantum Nederland BV og Kwantum België BV (herefter samlet »Kwantum«), der sælger boligudstyr, herunder møbler, i Nederlandene og Belgien, vedrørende sidstnævntes markedsføring af en stol, der ifølge Vitra krænker selskabets ophavsrettigheder.

Retsforskrifter

Folkeretten

Bernerkonventionen

- 3 Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, bestemmer:

»Med forbehold af bestemmelserne i denne konventions artikel 7.4) kan [landene i den union, der er oprettet ved denne konvention] i deres lovgivning bestemme, i hvilket omfang deres love skal anvendes på brugskunst og industrielle mønstre og modeller, såvel som de betingelser, under hvilke sådanne værker, mønstre og modeller skal nyde beskyttelse. Værker, som i hjemlandet udelukkende beskyttes som mønstre og modeller, har i et andet [land i den union, der er oprettet ved denne konvention] kun ret til den særlige beskyttelse, som i det pågældende land ydes mønstre og modeller. Dersom en sådan særlig beskyttelse ikke ydes i det pågældende land, skal sådanne værker dog beskyttes som kunstværker.«
- 4 Denne konventions artikel 5, stk. 1, fastsætter:

»Ophavsmænd skal med hensyn til værker, for hvilke de har krav på beskyttelse ifølge denne konvention, i andre [lande i den union, der er oprettet ved denne konvention] end værkets hjemland nyde de samme rettigheder, som de respektive lovgivninger for øjeblikket indrømmer eller fremtidigt vil indrømme landets egne statsborgere, såvel som de rettigheder, som særligt tilkommer dem i henhold til denne konvention.«
- 5 Konventionens artikel 7, stk. 8, har følgende ordlyd:

»Beskyttelsestiden bestemmes altid af lovgivningen i det land, hvor beskyttelsen kræves. Dog skal beskyttelsestiden, medmindre lovgivningen i det pågældende land foreskriver andet, ikke være længere end den beskyttelsestid, der gælder i værkets hjemland.«
- 6 Samme konventions artikel 14 ter, stk. 2, bestemmer:

»Den i foregående stykke omhandlede beskyttelse kan kun kræves i et [land i den union, der er oprettet ved denne konvention], hvis lovgivningen i det land, til hvilket ophavsmanden hører, indrømmer en sådan beskyttelse, og i den udstrækning, den indrømmes af lovgivningen i det land, hvor denne beskyttelse kræves.«

7 Bernerkonventionens artikel 19 bestemmer følgende:

»Denne konventions bestemmelser forhindrer ikke, at der gøres krav på, at bestemmelser om en videregående beskyttelse bringes i anvendelse, når sådanne bestemmelser måtte være hjemlet i et [land i den union, der er oprettet ved denne konvention].«

TRIPs-aftalen

8 Artikel 3 i aftalen om handelsrelaterede intellektuelle ejendomsrettigheder (herefter »TRIPs-aftalen«), som er indeholdt i bilag 1 C til overenskomsten om oprettelse af Verdenshandelsorganisationen (WTO), undertegnet i Marrakech den 15. april 1994 og godkendt ved Rådets afgørelse 94/800/EF af 22. december 1994 om indgåelse på Det Europæiske Fællesskabs vegne af de aftaler, der er resultatet af de multilaterale forhandlinger i Uruguayrundens regi (1986-1994), for så vidt angår de områder, der hører under Fællesskabets kompetence (EFT 1994, L 336, s. 1), fastsætter under overskriften »National behandling« følgende:

»1. Hvert medlem indrømmer andre medlemmers statsborgere en behandling, som ikke er mindre gunstig end den, det indrømmer sine egne statsborgere med hensyn til beskyttelse af intellektuel ejendomsret, jf. dog de undtagelser, der allerede er fastsat i henholdsvis Pariskonventionen (1967), Bernkonventionen (1971), Romkonventionen og traktaten om intellektuel ejendomsret i forbindelse med integrerede kredsløb. Hvad angår udøvende kunstnere, fremstillere af fonogrammer samt radio- og fjernsynsforetagender[...] gælder denne forpligtelse kun for de i denne aftale fastsatte rettigheder. Ethvert medlem, som benytter sig af de muligheder, der er fastsat i artikel 6 i Bernkonventionen (1971) eller artikel 16, stk. 1, litra b), i Romkonventionen, skal som fastsat i de nævnte bestemmelser give Rådet for TRIPs meddelelse herom.

2. Medlemmerne må kun benytte sig af de i stk. 1 fastsatte undtagelser vedrørende de retlige og administrative procedurer, herunder udpegning af en tjenesteadresse eller af en agent på en medlemsstats jurisdiktionsområde, hvis sådanne undtagelser er nødvendige for at sikre overensstemmelse med love og forskrifter, der ikke strider mod bestemmelserne i denne aftale, og hvis sådanne metoder ikke anvendes på en måde, der udgør en skjult handelsrestriktion.«

9 TRIPs-aftalens artikel 9 med overskriften »Forbindelse med [Bernerkonventionen]« bestemmer følgende i stk. 1:

»Medlemmerne skal efterkomme artikel 1 til 21 i [Bernerkonventionen] (1971) og tillægget dertil. Medlemmerne har dog ingen rettigheder eller forpligtelser i henhold til denne aftale i henseende til de rettigheder, der indrømmes i henhold til nævnte konventions artikel 6a, eller de deraf afledte rettigheder.«

WCT-traktaten

10 Traktaten om ophavsret inden for Verdensorganisationen for Intellektuel Ejendomsret (WIPO) (herefter »WCT-traktaten«), vedtaget den 20. december 1996 i Genève, blev godkendt på Det Europæiske Fællesskabs vegne ved Rådets afgørelse 2000/278/EF af 16. marts 2000 (EFT 2000, L 89, s. 6).

11 WCT-traktatens artikel 1 med overskriften »Forbindelse med [Bernerkonventionen]« bestemmer følgende i stk. 4:

»De kontraherende parter skal iagttage artikel 1 til 21 i og tillægget til Bernerkonventionen.«

EU-retten

Direktiv 2001/29

12 Følgende fremgår af 6., 9. og 15. betragtning til direktiv 2001/29:

»(6) Hvis der ikke sker en harmonisering på fællesskabsniveau, vil de lovgivningsinitiativer, der allerede er taget i en række medlemsstater som svar på den teknologiske udvikling, kunne medføre betydelige forskelle i beskyttelsesniveauet og dermed hindre den frie bevægelighed for varer og tjenester, der indeholder eller er baseret på intellektuelle ejendomsrettigheder, hvilket vil føre til en ny opdeling af det indre marked og lovgivningsmæssig inkonsekvens. [...]

[...]

(9) Udgangspunktet for en harmonisering af ophavsret og beslægtede rettigheder bør være et højt beskyttelsesniveau, da sådanne rettigheder er af afgørende betydning for den intellektuelle skabelsesproces. En sådan beskyttelse bidrager til at bevare og udvikle kreativiteten til gavn for ophavsmænd, kunstnere, producenter, forbrugere, kulturen, industrien og almenheden generelt. Intellektuel ejendomsret er derfor blevet anerkendt som en integrerende del af ejendomsretten.

[...]

(15) Den diplomatiske konference, der blev afholdt inden for rammerne af [...] (WIPO) i december 1996, førte til vedtagelsen af to nye traktater, nemlig WIPO-traktaten [...] og WIPO-traktaten om fremførelser og fonogrammer [vedtaget i Genève den 20.12.1996 og godkendt på Det Europæiske Fællesskabs vegne ved Rådets afgørelse 2000/278], der vedrører henholdsvis beskyttelse af ophavsmænd og beskyttelse af udøvende kunstnere og fremstillere af fonogrammer. [...] Dette direktiv tjener ligeledes til at gennemføre et vist antal af disse nye internationale forpligtelser.«

13 Artikel 1 i direktiv 2001/29 med overskriften »Anvendelsesområde« bestemmer følgende i stk. 1:

»Dette direktiv vedrører retlig beskyttelse af ophavsret og dermed beslægtede rettigheder inden for rammerne af det indre marked med særligt henblik på informationssamfundet.«

14 Direktivets artikel 2 med overskriften »Retten til reproduktion« fastsætter:

»Medlemsstaterne indfører en eneret til at tillade eller forbyde direkte eller indirekte, midlertidig eller permanent reproduktion på en hvilken som helst måde og i en hvilken som helst form, helt eller delvis:

a) for ophavsmænd for så vidt angår deres værker

[...]«

15 Dette direktivs artikel 3 med overskriften »Retten til overføring af værker til almenheden og retten til tilrådighedsstillelse for almenheden af andre frembringelser« fastsætter i stk. 1:

»Medlemsstaterne tillægger ophavsmænd eneret til at tillade eller forbyde trådbunden eller trådløs overføring til almenheden af deres værker, herunder tilrådighedsstillelse af deres værker på en sådan måde, at almenheden får adgang til dem på et individuelt valgt sted og tidspunkt.«

16 Samme direktivs artikel 4 med overskriften »Retten til spredning« bestemmer i stk. 1:

»Medlemsstaterne tillægger ophavsmænd eneret til at tillade eller forbyde enhver form for spredning til almenheden ved salg eller på anden måde af deres originalværker eller eksemplarer heraf.«

17 Artikel 5 i direktiv 2001/29 opregner de tilfælde, hvor medlemsstaterne kan indføre undtagelser fra eller indskrænkninger i de enerettigheder, der er nævnt i direktivets artikel 2-4.

18 Dette direktivs artikel 10 med overskriften »Tidsmæssig anvendelse« fastsætter i stk. 1:

»Bestemmelserne i dette direktiv finder anvendelse på de værker og andre frembringelser, der er omhandlet i direktivet, og som den 22. december 2002 er beskyttet efter medlemsstaternes lovgivning om ophavsret og beslægtede rettigheder, eller som opfylder de kriterier for beskyttelse, der gælder efter dette direktiv eller de bestemmelser, der er nævnt i artikel 1, stk. 2.«

Direktiv 2001/84/EF

- 19 Artikel 7 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/84/EF af 27. september 2001 om følgeret for ophavsmanden til et originalkunstværk (EFT 2001, L 272, s. 32) med overskriften »Statsborgere fra tredjelande med ret til vederlag« bestemmer i stk. 1:

»Medlemsstaterne fastsætter, at følgeret kun tilkommer ophavsmænd, som er statsborgere i tredjelande, og, med forbehold af artikel 8, stk. 2, deres retssuccessorer i overensstemmelse med dette direktiv og den pågældende medlemsstats lovgivning, hvis lovgivningen i det land, hvor ophavsmanden eller dennes retssuccessor er statsborger, giver ophavsmænd fra medlemsstaterne og deres retssuccessorer beskyttelse af følgeret i dette land.«

Direktiv 2006/116/EF

- 20 Artikel 7 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/116/EF af 12. december 2006 om beskyttelsestiden for ophavsret og visse beslægtede rettigheder (EUT 2006, L 372, s. 12) med overskriften »Beskyttelse over for tredjelande« bestemmer i stk. 1:

»For værker, hvis hjemland i henhold til Bernerkonventionen er et tredjeland, og hvis ophavsmand ikke er statsborger inden for Fællesskabet, udløber den i medlemsstaterne gældende beskyttelsestid på det tidspunkt, hvor beskyttelsen i værkets hjemland ophører, dog således at den i artikel 1 fastsatte beskyttelsestid ikke kan overskrides.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 21 Vitra fremstiller designermøbler, heriblandt stole designet af det nu afdøde ægtepar Charles og Ray Eames, der var statsborgere i Amerikas Forenede Stater, og indehaver af de intellektuelle ejendomsrettigheder til disse stole.
- 22 En af de stole, som Vitra fremstiller, er stolen *Dining Sidechair Wood*, der blev designet af det nævnte ægtepar i anledning af en møbeldesignkonkurrence afholdt af *Museum of Modern Art* i New York (De Forenede Stater) i 1948, og den har siden 1950 været udstillet på dette museum.
- 23 Kwantum driver en kæde af butikker, der sælger boligudstyr, herunder møbler, i Nederlandene og Belgien.
- 24 I løbet af 2014 konstaterede Vitra, at Kwantum markedsførte en stol med navnet »Paris«, hvilket ifølge Vitra var i strid med selskabets ophavsrettigheder til *Dining Sidechair Wood*-stolen.
- 25 Vitra anlagde sag ved rechtbank Den Haag (retten i første instans i Haag, Nederlandene), der fastslog, at Kwantum ikke krænkede Vitras ophavsret i Nederlandene og Belgien og ikke handlede ulovligt ved at markedsføre Paris-stolen. Rechtbank (retten i første instans) tog derfor ikke Vitras påstande til følge og gav i vidt omfang Kwantum medhold i sagen.
- 26 Denne dom blev ophævet af Gerechtshof Den Haag (appeldomstolen i Haag, Nederlandene), der fastslog, at Kwantum ved at markedsføre Paris-stolen i Nederlandene og Belgien krænkede Vitras ophavsret til *Dining Sidechair wood*-stolen.
- 27 Hoge Raad der Nederlanden (Nederlandenes øverste domstol), der er den forelæggende ret, og for hvilken der er blevet iværksat appel, er af den opfattelse, at tvisten vedrører anvendeligheden og rækkevidden af Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, andet punktum, der – for så vidt angår værker, som i hjemlandet udelukkende beskyttes som mønstre og modeller – bl.a. fastsætter, at kun den særlige beskyttelse, som i dette land ydes mønstre og modeller, kan kræves i et andet land i den union, der er oprettet ved denne konvention, hvorved bestemmelsen således opstiller et kriterium om materiel gensidighed.
- 28 I denne henseende har denne ret for det første bemærket, at selv om Den Europæiske Union ikke er part i Bernerkonventionen, har den i internationale traktater forpligtet sig til at overholde konventionens artikel 1-21. Endvidere indeholder EU-lovgivningen ikke nogen bestemmelse om det kriterium om materiel gensidighed, der er omhandlet i nævnte konventions artikel 2, stk. 7, andet

punktum, hvilket rejser spørgsmålet om, hvorvidt medlemsstaterne selv kan bestemme, om de skal anvende dette kriterium eller ej på et værk, hvis hjemland er et tredjeland, og hvis ophavsmand er statsborger i et tredjeland.

29 For det andet har den forelæggende ret anført, at ophavsretten til et brugskunstværk er en integrerende del af retten til beskyttelse af intellektuel ejendomsret, som er fastsat i chartrets artikel 17, stk. 2. Den er af den opfattelse, at dom af 8. september 2020, Recorded Artists Actors Performers (C-265/19, EU:C:2020:677), hvori Domstolen fortolkede en bestemmelse i WIPO-traktaten om fremførelser og fonogrammer, som Unionen er part i, rejser spørgsmålet, om EU-retten, navnlig chartrets artikel 52, stk. 1, med henblik på en indskrænkning i udøvelsen af ophavsretten til et kunstværk ved anvendelse af kriteriet om materiel gensidighed i Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, andet punktum, kræver, at denne indskrænkning skal være fastlagt i lovgivningen, dvs. ved en retsakt, der på en klar og præcis måde definerer grænserne for indskrænkningens anvendelse. I denne henseende kan det af denne dom udledes, at det alene tilkommer EU-lovgiver og ikke de nationale lovgivere at afgøre, om ophavsretten til et brugskunstværk i EU kan indskrænkes ved anvendelsen af Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, i forbindelse med et brugskunstværk, der har oprindelse i et tredjeland, og hvis ophavsmand ikke er statsborger i en EU-medlemsstat, og i bekræftende fald at definere denne indskrænkning klart og præcist. På EU-rettens nuværende udviklingstrin har EU-lovgiver ikke fastsat en sådan indskrænkning.

30 For det tredje har Kwantum for den forelæggende ret gjort gældende, at kriteriet om materiel gensidighed i Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, andet punktum, er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 351, første afsnit, TEUF. Det skal derfor afgøres, i hvilket omfang denne bestemmelse kan påvirke anvendelsen af artikel 2, stk. 7, andet punktum, for så vidt angår Kongeriget Belgien.

31 På denne baggrund har Hoge Raad der Nederlanden (Nederlandenes øverste domstol) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er den i hovedsagen omhandlede situation omfattet af EU-rettens materielle anvendelsesområde?

Såfremt dette spørgsmål besvares bekræftende, forelægges desuden følgende spørgsmål:

2) Medfører det forhold, at beskyttelsen af intellektuel ejendomsret, som er fastsat i chartrets artikel 17, stk. 2, også omfatter ophavsretten til et brugskunstværk, at en [indskrænkning i] udøvelsen af ophavsretten (som omhandlet i direktiv [2001/29]) til et brugskunstværk ved anvendelse af [kriteriet om materiel gensidighed] i henhold til Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, i henhold til EU-retten, nærmere bestemt chartrets artikel 52, stk. 1, er underlagt den betingelse, at denne [indskrænkning] skal være fastlagt i lovgivningen?

3) Skal artikel 2-4 i direktiv [2001/29] og chartrets artikel 17, stk. 2, og artikel 52, stk. 1, i lyset af Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, fortolkes således, at det alene tilkommer EU-lovgiver (og ikke den nationale lovgiver) at afgøre, om udøvelsen af ophavsretten (som omhandlet i direktiv [2001/29]) i EU ved anvendelse af [kriteriet om materiel gensidighed] i henhold til Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, kan [indskrænkes] i forbindelse med et brugskunstværk, [hvis hjemland er] et tredjeland som omhandlet i Bernerkonventionen, og hvis ophavsmand ikke er statsborger i en EU-medlemsstat, og i bekræftende fald at fastlægge denne [indskrænkning] på en klar og præcis måde [...]?

4) Skal artikel 2-4 i direktiv [2001/29], sammenholdt med chartrets artikel 17, stk. 2, og artikel 52, stk. 1, fortolkes således, at så længe EU-lovgiver ikke har fastsat en [indskrænkning] af udøvelsen af ophavsretten (som omhandlet i direktiv [2001/29]) til et brugskunstværk ved anvendelse af [kriteriet om materiel gensidighed] i henhold til Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, må EU-medlemsstaterne ikke anvende [dette kriterium] i forbindelse med et brugskunstværk, [hvis hjemland er] et tredjeland som omhandlet i Bernerkonventionen, og hvis ophavsmand ikke er statsborger i en EU-medlemsstat?

5) Er betingelserne i artikel 351, stk. 1, TEUF under de i hovedsagen omhandlede omstændigheder og henset til tidspunktet for vedtagelsen af (forgængerer til) Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, opfyldt for så vidt angår Belgien, således at Belgien af denne grund frit kan vælge at

anvende [kriteriet om materiel gensidighed] i henhold til Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, under hensyntagen til det forhold, at [hjemlandet] i den foreliggende sag tiltrådte Bernerkonventionen den 1. maj 1989?»

Om de præjudicielle spørgsmål

Formaliteten

- 32 Kwantum har for det første gjort gældende, at den forelæggende ret ikke har forklaret, hvordan udtrykket den »i hovedsagen omhandlede situation«, som denne ret anvender i første spørgsmål uden at definere det, henhører under EU-rettens materielle anvendelsesområde, og at anmodningen om præjudiciel afgørelse ikke er nødvendig med henblik på at sætte den i stand til at træffe afgørelse i hovedsagen, således at den forelæggende rets spørgsmål er hypotetiske.
- 33 Ifølge Domstolens faste praksis udgør den i artikel 267 TEUF foreskrevne procedure et instrument i samarbejdet mellem Domstolen og de nationale retter, ved hjælp af hvilket Domstolen forsyner de nationale retter med de fortolkningslementer med hensyn til EU-retten, som er nødvendige for, at de kan afgøre de for dem verserende retssager (dom af 27.4.2023, Castorama Polska og Knor, C-628/21, EU:C:2023:342, præmis 25 og den deri nævnte retspraksis).
- 34 Det bemærkes i denne henseende, at det inden for rammerne af denne procedure udelukkende tilkommer den nationale ret, som tvisten i hovedsagen er indbragt for, og som har ansvaret for den retsafgørelse, der skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, den forelægger Domstolen. Når de forelagte spørgsmål vedrører fortolkningen af EU-retten, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse. Heraf følger, at der foreligger en formodning for, at spørgsmål om EU-retten er relevante. Domstolen kan kun afvise en anmodning fra en national ret, såfremt det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, når problemet er hypotetisk, eller når Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan foretage en sagligt korrekt besvarelse af de stillede spørgsmål (dom af 27.4.2023, Castorama Polska og Knor, C-628/21, EU:C:2023:342, præmis 26 og den deri nævnte retspraksis).
- 35 Det følger ligeledes af fast retspraksis, at det for at opnå en fortolkning af EU-retten, som den nationale ret kan bruge, er påkrævet, at denne giver en beskrivelse af de faktiske omstændigheder og regler, som de forelagte spørgsmål hænger sammen med, eller i al fald forklarer de faktiske forhold, der er baggrunden for dens spørgsmål. Forelæggelsesafgørelsen skal endvidere angive de nøjagtige grunde til, at den nationale ret har rejst spørgsmål om fortolkningen af EU-retten og har fundet det nødvendigt at forelægge Domstolen et præjudicielt spørgsmål (dom af 27.4.2023, Castorama Polska og Knor, C-628/21, EU:C:2023:342, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).
- 36 I det foreliggende tilfælde fremgår det af betragtningerne i denne doms præmis 28-31, at den forelæggende ret klart har redegjort for den retlige og faktiske baggrund for tvisten i hovedsagen, idet det første præjudicielle spørgsmål specifikt har til formål at afgøre, om tvisten er omfattet af EU-rettens materielle anvendelsesområde. Det fremgår desuden af de samme præmisser, at den forelæggende ret i tilstrækkelig grad har angivet grundene til, at den anser en fortolkning af visse bestemmelser for at være nødvendig for, at den kan træffe afgørelse, således at det ikke kan antages, at den ønskede fortolkning savner enhver forbindelse med genstanden for tvisten i hovedsagen, eller at det rejste problem er af hypotetisk karakter. Under disse omstændigheder kan der ikke rejses tvivl om den formodning for relevans, der er nævnt i denne doms præmis 34.
- 37 For det andet har Kwantum og den nederlandske regering i deres skriftlige indlæg gjort gældende, at de spørgsmål, som det påhviler den forelæggende ret at tage stilling til i hovedsagen, udelukkende vedrører Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, og artikel 5, stk. 1, således at der ikke foreligger nogen EU-retlig bestemmelse, der giver anledning til en fortolkning fra Domstolen.
- 38 Et sådant argument, der i det væsentlige vedrører nødvendigheden af de præjudicielle spørgsmål med henblik på at træffe afgørelse i hovedsagen, kan ikke tiltrædes. Som det fremgår af anmodningen om

præjudiciel afgørelse, ønsker den forelæggende ret nemlig oplyst, om EU-retten, navnlig direktiv 2001/29, sammenholdt med de relevante bestemmelser i chartret og artikel 51 TEUF, er til hinder for, at den nationale ret i tvisten i hovedsagen anvender Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7.

39 Dette spørgsmål henhører således under realitetsbehandlingen af de forelagte spørgsmål.

40 Derudover bemærkes, at selv om Unionen ikke er kontraherende part i Bernerkonventionen, er den, som den forelæggende ret med rette har anført, forpligtet til at overholde denne konventions artikel 1-21 i medfør af dels artikel 1, stk. 4, i WCT-traktaten, som den er part i (dom af 13.11.2018, Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, præmis 38, og af 12.9.2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, præmis 41 og den deri nævnte retspraksis), dels TRIPs-aftalens artikel 9, hvilket bevirker, at Bernerkonventionen dermed har indirekte virkninger inden for Unionen (jf. i denne retning dom af 15.3.2012, SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, præmis 50, og af 18.11.2020, Atresmedia Corporación de Medios de Comunicación, C-147/19, EU:C:2020:935, præmis 36), og at Domstolen kan anmodes om at fortolke dens bestemmelser (jf. i denne retning dom af 16.7.2009, Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, præmis 34, af 16.3.2017, AKM, C-138/16, EU:C:2017:218, præmis 21 og 44, og af 12.9.2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, præmis 42).

41 Det følger heraf, at anmodningen om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling.

Om realiteten

Det første spørgsmål

42 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret oplyst, om den i hovedsagen omhandlede situation er omfattet af EU-rettens materielle anvendelsesområde.

43 I den foreliggende sag er det ubestridt, at tvisten i hovedsagen vedrører et søgsmål anlagt af Vitra ved de nederlandske domstole, hvorved dette selskab i Nederlandene og i Belgien gør krav på ophavsretlig beskyttelse af *Dining Sidechair Wood*-stolen, der er designet af statsborgere i Amerikas Forenede Stater og har hjemland i dette tredjeland, og som Kwantum har markedsført efterligninger af.

44 Det skal i denne henseende bemærkes, at som det fremgår af artikel 1, stk. 1, i direktiv 2001/29, vedrører dette direktiv retlig beskyttelse af ophavsret og dermed beslægtede rettigheder inden for rammerne af det indre marked.

45 Som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 31 og 33 i forslaget til afgørelse, er direktivets anvendelsesområde ikke fastlagt ud fra kriteriet om værkets oprindelse eller dets ophavsmands nationalitet, men på territorialt grundlag med henvisning til det indre marked, som svarer til traktaternes territoriale anvendelsesområde i henhold til artikel 52 TEU. Med forbehold af artikel 355 TEUF udgøres dette anvendelsesområde af medlemsstaternes områder (jf. i denne retning dom af 8.9.2020, Recorded Artists Actors Performers, C-265/19, EU:C:2020:677, præmis 59 og den deri nævnte retspraksis).

46 I henhold til artikel 10, stk. 1, i direktiv 2001/29 finder bestemmelserne i dette direktiv, som harmoniserer visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet, endvidere anvendelse på de værker og andre frembringelser, der er omhandlet i direktivet, og som på den dato, der er fastsat for dets gennemførelse, opfylder de kriterier for beskyttelse, der gælder i medfør af dets bestemmelser. Det følger heraf, at dette direktiv kan finde anvendelse på tvisten i hovedsagen.

47 Domstolen har navnlig allerede fastslået, at artikel 2, litra a), og artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29 på utvetydig vis definerer de enerettigheder til reproduktion og til overføring til almenheden, som tilkommer ophavsmænd i EU, idet disse bestemmelser sikrer en harmoniseret retlige ramme, der sikrer en høj og ensartet beskyttelse af retten til reproduktion og retten til overføring til almenheden, og udgør foranstaltninger til en fuldstændig harmonisering af det materielle indhold af de deri omhandlede rettigheder (jf. i denne retning dom af 29.7.2019, Funke Medien NRW, C-469/17, EU:C:2019:623, præmis 35-38). Hvad desuden angår artikel 4, stk. 1, i direktiv 2001/29 fremgår det af dens ordlyd, at denne bestemmelse ligeledes utvetydigt definerer den eneret til spredning til almenheden, der er

omhandlet heri, idet denne foranstaltning i lighed med de ovennævnte bestemmelser udgør en foranstaltning til fuldstændig harmonisering af det materielle indhold af de deri omhandlede rettigheder.

- 48 For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt disse bestemmelser finder anvendelse på en brugskunstgenstand som den i hovedsagen omhandlede *Dining Sidechair Wood*-stol, skal det tilføjes, at Domstolen allerede har fastslået, at to kumulative betingelser skal være opfyldt, for at en sådan genstand kan anses for et »værk« som omhandlet i direktiv 2001/29. For det første skal den pågældende genstand være original i den forstand, at den udgør ophavsmandens egen intellektuelle frembringelse. For det andet er kvalificeringen som »værk« som omhandlet i direktiv 2001/29 forbeholdt de elementer, der er udtryk for en sådan intellektuel frembringelse (dom af 13.11.2018, Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, præmis 35-37 og den deri nævnte retspraksis).
- 49 Når en brugskunstgenstand besidder de egenskaber, der er nævnt i denne doms foregående præmis, og dermed udgør et værk, omfattes den i denne egenskab af en ophavsretlig beskyttelse i overensstemmelse med dette direktiv (jf. i denne retning dom af 12.9.2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, præmis 35 og den deri nævnte retspraksis).
- 50 Under disse omstændigheder skal det fastslås, at forudsat at de materielle betingelser i direktiv 2001/29 er opfyldt, og navnlig at en brugskunstgenstand som den i hovedsagen omhandlede kan kvalificeres som et »værk« i dette direktivs forstand, finder direktivets bestemmelser anvendelse.
- 51 På baggrund af ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at en situation, hvor et selskab gør krav på ophavsretlig beskyttelse af en brugskunstgenstand, der markedsføres i en medlemsstat, henhører under EU-rettens materielle anvendelsesområde, forudsat at brugskunstgenstanden kan kvalificeres som et »værk« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i direktiv 2001/29.

Det andet til det fjerde spørgsmål

- 52 Det fremgår af fast retspraksis, at det som led i den samarbejdsprocedure mellem de nationale retter og Domstolen, som er indført ved artikel 267 TEUF, tilkommer denne at give den nationale ret et hensigtsmæssigt svar, som sætter den i stand til at afgøre den tvist, der verserer for den. Ud fra denne synsvinkel påhviler det Domstolen i givet fald at omformulere de spørgsmål, der forelægges den. Det tilkommer herved Domstolen ud fra samtlige de oplysninger, der er fremlagt af den nationale ret, navnlig af forelæggelsesafgørelsens præmisser, at udlede de EU-retlige elementer, som det under hensyn til sagens genstand er nødvendigt at fortolke (dom af 30.4.2024, M.N. (Encrochat), C-670/22, EU:C:2024:372, præmis 78 og den deri nævnte retspraksis).
- 53 Som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 22 i forslaget til afgørelse, fremgår det af de sagsakter, som Domstolen råder over, at den i hovedsagen omtvistede adfærd består i Kwantums markedsføring af genstande, nærmere bestemt eksemplarer af en stole, i strid med Vitras ophavsret, hvilket indebærer, at artikel 2, litra a), og artikel 4, stk. 1, i direktiv 2001/29, der giver ophavsmanden til et værk eneret til henholdsvis reproduktion og spredning af det pågældende værk, er relevante. Derimod fremgår det ikke af disse sagsakter, at denne adfærd kan udgøre en overføring til almenheden af et værk i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i dette direktivs artikel 3, stk. 1.
- 54 Under disse omstændigheder må det fastslås, at den forelæggende ret med det andet til det fjerde spørgsmål, som skal behandles samlet, nærmere bestemt ønsker oplyst, om artikel 2, litra a), og artikel 4, stk. 1, i direktiv 2001/29, sammenholdt med chartrets artikel 17, stk. 2, og artikel 52, stk. 1, skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for, at medlemsstaterne anvender kriteriet om materiel gensidighed i henhold til Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, andet punktum, i forbindelse med et brugskunstværk, hvis hjemland er et tredjeland, og hvis ophavsmand er statsborger i et tredjeland.
- 55 For at besvare disse spørgsmål skal det i første omgang afgøres, om de nævnte bestemmelser finder anvendelse på et brugskunstværk, hvis hjemland er et tredjeland, eller hvis ophavsmand er statsborger i et tredjeland, og dernæst, om disse bestemmelser er til hinder for anvendelsen i national ret af kriteriet om materiel gensidighed i henhold til Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, andet punktum.

- 56 Det skal indledningsvis bemærkes, at en bestemmelse i EU-retten, som efter sin ordlyd ikke indeholder nogen udtrykkelig henvisning til medlemsstaternes ret med henblik på at fastlægge dens betydning og rækkevidde, normalt skal undergives en selvstændig og ensartet fortolkning i hele EU, som skal søges under hensyntagen til denne bestemmelses ordlyd, den sammenhæng, hvori den indgår, og formålet med den lovgivning, som den udgør en del af (dom af 8.9.2020, Recorded Artists Actors Performers, C-265/19, EU:C:2020:677, præmis 46 og den deri nævnte retspraksis).
- 57 Hvad for det første angår ordlyden af artikel 2, litra a), og artikel 4, stk. 1, i direktiv 2001/29 skal det bemærkes, at medlemsstaterne ifølge disse bestemmelser tillægger ophavsmænd eneret til at tillade eller forbyde dels direkte eller indirekte, midlertidig eller permanent reproduktion på en hvilken som helst måde og i en hvilken som helst form, helt eller delvis, for så vidt angår deres værker, dels enhver form for spredning til almenheden ved salg eller på anden måde af deres originalværker eller eksemplarer heraf.
- 58 I denne forbindelse skal det bemærkes, at disse bestemmelser ikke udtrykkeligt præciserer, om det heri omhandlede begreb »værk« omfatter et brugskunstværk, hvis hjemland er et tredjeland, eller om begrebet »ophavsmand« omfatter ophavsmanden til et sådant værk, der er statsborger i et tredjeland.
- 59 Det forholder sig ikke desto mindre således, at Domstolen som nævnt i denne doms præmis 48 og 49 allerede har fastslået, at når en genstand kan kvalificeres som et »værk« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i direktiv 2001/29, skal den i egenskab heraf nyde ophavsretlig beskyttelse i overensstemmelse med dette direktiv, der i øvrigt ikke indeholder noget krav om, at det pågældende værks hjemland skal være en medlemsstat, eller at ophavsmanden til et sådant værk skal være statsborger i en stat, på hvis område dette direktiv finder anvendelse.
- 60 Hvad for det andet angår den sammenhæng, hvori disse bestemmelser indgår, skal det, henset til det i denne doms præmis 46 og 47 anførte, for det første fastslås, at EU-lovgiver ved at definere anvendelsesområdet for direktiv 2001/29 på grundlag af et territorialt kriterium nødvendigvis har taget hensyn til samtlige de værker, for hvilke der er ansøgt om beskyttelse på EU's område, uafhængigt af disse værks hjemland eller deres ophavsmands nationalitet.
- 61 Det skal ligeledes bemærkes, at visse instrumenter i den harmoniserede lovgivning om ophavsret fastsætter en særlig ordning for værker, hvis hjemland som omhandlet i Bernerkonventionen er et tredjeland, og hvis ophavsmand ikke er statsborger i en medlemsstat. Direktiv 2006/116, navnlig dets artikel 7, stk. 1, bestemmer således, at den ophavsretlige beskyttelse, som i medlemsstaterne indrømmes sådanne værker, udløber på det tidspunkt, hvor beskyttelsen i værkets hjemland ophører, dog således at den i dette direktiv fastsatte beskyttelsestid ikke kan overskrides. Som Vitra har fremhævet, ville en sådan ordning, der specifikt vedrører beskyttelsen af ophavsmænd og værker, hvis hjemland er et tredjeland, imidlertid være overflødig, hvis beskyttelsen af de omhandlede værker ikke var sikret i henhold til direktiv 2001/29.
- 62 For det tredje er fortolkningen i denne doms præmis 60 i overensstemmelse med de mål, der forfølges med direktiv 2001/29.
- 63 I denne henseende bemærkes for det første, at dette direktiv i henhold til sjette betragtning hertil bl.a. tilsigter at undgå betydelige forskelle i beskyttelsesniveauet, og dermed hindringer for den frie bevægelighed for varer og tjenester, der indeholder eller er baseret på intellektuelle ejendomsrettigheder, hvilket ville føre til en ny opdeling af det indre marked og lovgivningsmæssig inkonsekvens, hvorfor udgangspunktet for en harmonisering af ophavsret og beslægtede rettigheder som anført i niende betragtning til dette direktiv bør være et højt beskyttelsesniveau. Et sådant formål ville imidlertid blive tilsidesat, hvis direktiv 2001/29 i EU kun anses for at regulere den ophavsretlige beskyttelse af værker, der stammer fra en medlemsstat, eller hvis ophavsmand er statsborger i en medlemsstat.
- 64 Som det fremgår af 15. betragtning til direktiv 2001/29, tjener direktivet for det andet også til at gennemføre visse internationale forpligtelser, der følger af WCT-traktaten. Det fremgår af TRIPs-aftalens artikel 9, stk. 1, og WCT-traktatens artikel 1, stk. 4, at Unionen skal efterkomme dels Bernerkonventions artikel 1-21, dels tillægget til denne konvention, således som det er anført i denne doms præmis 40. Det fremgår af denne konventions artikel 5, stk. 1, at ophavsmænd med hensyn til

værker, for hvilke de har krav på beskyttelse ifølge denne konvention, i andre landene i den union, der er oprettet ved denne konvention, end værkets hjemland skal nyde de samme rettigheder, som de respektive lovgivninger for øjeblikket indrømmer eller fremtidigt vil indrømme landets egne statsborgere.

- 65 Som generaladvokaten har anført i punkt 30 i forslaget til afgørelse, ville det således være i strid med Unionens internationale forpligtelser, der er gennemført ved direktiv 2001/29 på området for intellektuel ejendomsret, hvis direktivet harmoniserede ophavsretten for så vidt angår værker, hvis hjemland er en medlemsstat, eller hvis ophavsmand er en statsborger i en medlemsstat, samtidig med, at det overlod det til de pågældende medlemsstaters nationale ret at bestemme, hvilken retsordning der finder anvendelse på værker, hvis hjemland er et tredjeland, og hvis ophavsmand er statsborger i en medlemsstat.
- 66 Det skal således fastslås, at artikel 2, litra a), og artikel 4, stk. 1, i direktiv 2001/29 finder anvendelse på brugskunstværker, hvis hjemlande er tredjelande, og hvis ophavsmænd er statsborgere i sådanne lande.
- 67 Hvad angår spørgsmålet om, hvorvidt disse bestemmelser er til hinder for, at medlemsstaterne i national ret anvender kriteriet om materiel gensidighed i henhold til Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, andet punktum, i forbindelse med et brugskunstværk, hvis hjemland er et tredjeland, eller hvis ophavsmand er statsborger i et tredjeland, skal det bemærkes, at som anført i denne doms præmis 57 tillægger medlemsstaterne i henhold til artikel 2, litra a), og artikel 4, stk. 1, i direktiv 2001/29 ophavsmænd eneret til at tillade eller forbyde reproduktion og spredning til almenheden af deres værker. Som det fremgår af denne doms foregående præmis, finder disse bestemmelser desuden anvendelse på brugskunstværker, hvis hjemlande er tredjelande, og hvis ophavsmænd er statsborgere i sådanne lande.
- 68 Som fremhævet af generaladvokaten i punkt 53 i forslaget vil en medlemsstats anvendelse af dette kriterium om materiel gensidighed dels ikke alene være i strid med ordlyden af de nævnte bestemmelser, men også bringe formålet med direktivet i fare, hvilket formål er at harmonisere ophavsretten i det indre marked. I medfør af dette kriterium ville brugskunstværker, hvis hjemlande er tredjelande, nemlig kunne behandles forskelligt i forskellige medlemsstater i medfør af traktatretlige bestemmelser, der finder anvendelse bilateralt mellem en medlemsstat og et tredjeland.
- 69 Eftersom de i nærværende doms præmis 66 omhandlede intellektuelle ejendomsrettigheder under alle omstændigheder er beskyttet i henhold til chartrets artikel 17, stk. 2, skal enhver indskrænkning i udøvelsen af de pågældende rettigheder i henhold til chartrets artikel 52, stk. 1, dels være fastsat ved lov, dels respektere det væsentlige indhold af disse rettigheder og friheder.
- 70 I det foreliggende tilfælde må det lægges til grund, at en medlemsstats anvendelse af kriteriet om materiel gensidighed i henhold til Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, andet punktum, kan udgøre en sådan indskrænkning, for så vidt som denne anvendelse kan fratage en eventuel indehaver af disse rettigheder muligheden for at nyde og udøve disse på en del af det indre marked, nemlig på den medlemsstats område, som anvender kriteriet om materiel gensidighed.
- 71 Som det fremgår af chartrets artikel 52, stk. 1, skal en sådan begrænsning være fastlagt i lovgivningen.
- 72 Domstolen har i denne henseende fastslået, at når en EU-retlig regel harmoniserer den ophavsretlige beskyttelse, tilkommer det alene EU-lovgiver og ikke de nationale lovgivere at afgøre, om der er anledning til at indskrænke omfanget af denne ret i EU for så vidt angår værker, hvis hjemland er et tredjeland, eller hvis ophavsmand er statsborger i et tredjeland (jf. i denne retning dom af 8.9.2020, Recorded Artists Actors Performers, C-265/19, EU:C:2020:677, præmis 88).
- 73 Med vedtagelsen af direktiv 2001/29 anses EU-lovgiver nemlig for at have udøvet de beføjelser, der tidligere var tillagt medlemsstaterne på det pågældende område. Unionen skal således på anvendelsesområdet for dette direktiv anses for at være trådt i stedet for medlemsstaterne, der ikke længere er kompetente til at gennemføre de relevante bestemmelser i Bernerkonventionen (dom af 26.4.2012, DR og TV2 Danmark, C-510/10, EU:C:2012:244, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).

- 74 I den foreliggende sag, og således som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 40 i forslaget til afgørelse, indeholder hverken artikel 2, litra a), artikel 4, stk. 1, eller nogen anden bestemmelse i direktiv 2001/29 på EU-rettens nuværende udviklingstrin en indskrænkning som den, der er nævnt i nærværende doms præmis 70.
- 75 Det er i øvrigt korrekt, at direktiv 2001/29 reelt kun har til formål at harmonisere visse aspekter af ophavsretten og beslægtede rettigheder, idet flere af direktivets bestemmelser desuden viser, at EU-lovgiver har haft til hensigt at give medlemsstaterne en skønsmargen i forbindelse med dets gennemførelse (domme af 29.7.2019, Funke Medien NRW, C-469/17, EU:C:2019:623, præmis 34, og Spiegel Online, C-516/17, EU:C:2019:625, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).
- 76 Når dette er sagt, har Domstolen ligeledes fastslået, at listen over undtagelser og indskrænkninger i artikel 5 i direktiv 2001/29 til de enerettigheder, der er fastsat i dette direktivs artikel 2-4, er udtømmende, da det modsatte ville være til skade for effektiviteten af den harmonisering af ophavsretten og beslægtede rettigheder, som er foretaget ved nævnte direktiv, og for det retssikkerhedshensyn, som det forfølger, samt for kravet om sammenhæng i gennemførelsen af disse undtagelser og indskrænkninger (jf. i denne retning dom af 29.7.2019, Funke Medien NRW, C-469/17, EU:C:2019:623, præmis 56, 62 og 63 samt den deri nævnte retspraksis). Artikel 5 indeholder imidlertid ikke på EU-rettens nuværende udviklingstrin en indskrænkning, der svarer til det i Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, andet punktum, omhandlede kriterium om materiel gensidighed.
- 77 Dette direktiv adskiller sig således i denne henseende fra andre instrumenter til harmonisering af ophavsretten, som EU-lovgiver har vedtaget i overensstemmelse med den nævnte konventions bestemmelser.
- 78 Den nævnte konvention fastsætter navnlig begrænsede undtagelser vedrørende brugskunstværker, beskyttelsestiden og følgeretten, hvorefter parterne i denne konvention har mulighed for at anvende et kriterium om materiel gensidighed og ikke, som sådan, er forpligtede til at anvende en national behandling i overensstemmelse med denne konventions artikel 5, stk. 1.
- 79 Selv om EU-lovgiver har besluttet at anvende et kriterium om materiel gensidighed – dels med hensyn til beskyttelsestiden, jf. artikel 7, stk. 1, i direktiv 2006/116, dels med hensyn til følgeretten, jf. artikel 7, stk. 1, i direktiv 2001/84 – i henhold til Bernerkonventionens artikel 7, stk. 8, og artikel 14 ter, stk. 2, har EU-lovgiver derimod hverken i direktiv 2001/29 eller i nogen anden EU-retlig bestemmelse indskrænket de enerettigheder, som ophavsmændene er tillagt ved dette direktivs artikel 2, litra a), og artikel 4, stk. 1, i form af et kriterium om materiel gensidighed som omhandlet i Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, andet punktum. Som anført i nærværende doms præmis 75 tilkommer det i denne henseende alene EU-lovgiver og ikke de nationale lovgivere i overensstemmelse med chartrets artikel 52, stk. 1, gennem EU-lovgivningen at fastsætte, om der i EU er grund til at indskrænke tildelingen af de rettigheder, der er fastsat i denne artikel 2, litra a), og i denne artikel 4, stk. 1 (jf. i denne retning dom af 8.9.2020, Recorded Artists Actors Performers, C-265/19, EU:C:2020, præmis 88 og 91).
- 80 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det andet til det fjerde spørgsmål besvares med, at artikel 2, litra a), og artikel 4, stk. 1, i direktiv 2001/29, sammenholdt med chartrets artikel 17, stk. 2, og artikel 52, stk. 1, skal fortolkes således, at disse bestemmelser på EU-rettens nuværende udviklingstrin er til hinder for, at medlemsstaterne i national ret anvender kriteriet om materiel gensidighed i henhold til Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, andet punktum, i forbindelse med et brugskunstværk, hvis hjemland er et tredjeland, og hvis ophavsmand er statsborger i et tredjeland. I overensstemmelse med chartrets artikel 52, stk. 1, tilkommer det alene EU-lovgiver gennem EU-lovgivningen at fastsætte, om der i EU er grund til at indskrænke tildelingen af de rettigheder, der er fastsat i denne artikel 2, litra a), og i denne artikel 4, stk. 1.

Det femte spørgsmål

- 81 Med det femte spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 351, stk. 1, TEUF skal fortolkes således, at denne bestemmelse som en undtagelse fra de EU-retlige bestemmelser giver en medlemsstat mulighed for at anvende kriteriet om materiel gensidighed i henhold til Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, i forbindelse med et værk, hvis hjemland er Amerikas Forenede Stater.

- 82 Artikel 351, stk. 1, TEUF bestemmer, at de rettigheder og forpligtelser, der følger af konventioner, som før den 1. januar 1958 eller før tiltrædelsesdatoen for tiltrædende medlemsstaters vedkommende er indgået mellem på den ene side en eller flere medlemsstater og på den anden side et eller flere tredjelande, ikke berøres af bestemmelserne i traktaterne.
- 83 Som Domstolen allerede har fastslået, har Bernerkonventionen karakter af en international konvention i henhold til artikel 351 TEUF (dom af 9.2.2012, Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, præmis 58).
- 84 Artikel 351, stk. 1, TEUF har til formål i overensstemmelse med folkerettens principper at fastslå, at anvendelsen af traktaten ikke berører den pågældende medlemsstats forpligtelse til at respektere tredjestaters rettigheder, som følger af en konvention fra før medlemsstatens tiltrædelse, og til at overholde sine tilsvarende forpligtelser (dom af 9.2.2012, Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, præmis 61).
- 85 I denne henseende skal det, henset til besvarelsen af det andet til det fjerde spørgsmål, fastslås, at medlemsstaterne ikke længere kan påberåbe sig muligheden for at anvende kriteriet om materiel gensidighed i henhold til Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, andet punktum, selv om denne konvention er trådt i kraft før den 1. januar 1958.
- 86 Det fremgår nemlig af Domstolens praksis, at når en international konvention, der er indgået af en medlemsstat før dennes tiltrædelse af Unionen, som det er tilfældet i den foreliggende sag, gør det muligt for en medlemsstat, at træffe en foranstaltning, som viser sig at være i strid med EU-retten, uden dog at forpligte den dertil, skal medlemsstaten afholde sig fra at træffe en sådan foranstaltning (dom af 28.3.1995, Evans Medical og Macfarlan Smith, C-324/93, EU:C:1995:84, præmis 32, og af 9.2.2012, Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, præmis 62).
- 87 Når en lovgivningsmæssig foranstaltning truffet af en medlemsstat i henhold til den valgfrihed, der er indført ved en ældre international konvention, på grund af udviklingen af EU-retten forekommer at være i strid med EU-retten, kan den berørte medlemsstat ikke påberåbe sig nævnte konvention med henblik på at unddrage sig de forpligtelser, der senere er opstået i medfør af EU-retten (dom af 9.2.2012, Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, præmis 63).
- 88 Det skal tilføjes, at Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, første punktum, i det foreliggende tilfælde indrømmer parterne i denne konvention en skønsmargen, idet den bl.a. fastsætter, at det tilkommer landene i den union, der er oprettet ved denne konvention, i deres lovgivning at bestemme, i hvilket omfang deres love skal anvendes på brugskunst og industrielle mønstre og modeller, såvel som de betingelser, under hvilke sådanne værker, mønstre og modeller skal nyde beskyttelse.
- 89 Som generaladvokaten har fremhævet i punkt 59-62 i forslaget til afgørelse, fremgår det for det første ikke af ordlyden af denne bestemmelse, at den forbyder et land, der er part i Bernerkonventionen, ved hjælp af ophavsretten at beskytte et brugskunstværk, der i værkets hjemland kun er beskyttet som et design i medfør af en særlig ordning. For det andet ville et sådant forbud være i strid med denne konventions formål, der er afspejlet i princippet om »national behandling«, og det minimumsbeskyttelsesniveau, der følger af dens materielle bestemmelser, som er at sikre ophavsmændene en beskyttelse uden for et værks hjemland. Endelig og for det tredje fremgår det under alle omstændigheder udtrykkeligt af konventionens artikel 19, at konventionens bestemmelser ikke forhindrer, at der gøres krav på, at bestemmelser om en videregående beskyttelse bringes i anvendelse, når sådanne bestemmelser måtte være hjemlet i lovgivningen i et land, der er part i konventionen.
- 90 Under disse omstændigheder kan en medlemsstat ikke påberåbe sig Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, for at unddrage sig de forpligtelser, der følger af direktiv 2001/29.
- 91 Henset til ovenstående betragtninger skal det femte spørgsmål besvares med, at artikel 351, stk. 1, TEUF skal fortolkes således, at denne bestemmelse ikke giver en medlemsstat mulighed for som en undtagelse fra de EU-retlige bestemmelser at anvende kriteriet om materiel gensidighed i henhold til Bernerkonventionens artikel 2, stk. 7, i forbindelse med et værk, hvis hjemland er Amerikas Forenede Stater.

Sagsomkostninger

- 92 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

- 1) **En situation, hvor et selskab gør krav på ophavsretlig beskyttelse af en brugskunstgenstand, der markedsføres i en medlemsstat, henhører under EU-rettens materielle anvendelsesområde, forudsat at brugskunstgenstanden kan kvalificeres som et »værk« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationsområdet.**
- 2) **Artikel 2, litra a), og artikel 4, stk. 1, i direktiv 2001/29, sammenholdt med artikel 17, stk. 2, og artikel 52, stk. 1, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder,**

skal fortolkes således, at

disse bestemmelser på EU-rettens nuværende udviklingstrin er til hinder for, at medlemsstaterne i national ret anvender kriteriet om materiel gensidighed i henhold til artikel 2, stk. 7, andet punktum, i konventionen til værn for litterære og kunstneriske værker, undertegnet i Bern den 9. september 1886 (Parisakten af 24.7.1971), i den affattelse, der følger af ændringen af 28. september 1979, i forbindelse med et brugskunstværk, hvis hjemland er et tredjeland, og hvis ophavsmand er statsborger i et tredjeland. I overensstemmelse med chartrets artikel 52, stk. 1, tilkommer det alene EU-lovgiver gennem EU-lovgivningen at fastsætte, om der i EU er grund til at indskrænke tildelingen af de rettigheder, der er fastsat i denne artikel 2, litra a), og i denne artikel 4, stk. 1.

- 3) **Artikel 351, stk. 1, TEUF skal fortolkes således, at denne bestemmelse ikke giver en medlemsstat mulighed for som en undtagelse fra de EU-retlige bestemmelser at anvende kriteriet om materiel gensidighed i henhold til artikel 2, stk. 7, i konventionen til værn for litterære og kunstneriske værker, undertegnet i Bern den 9. september 1886 (Parisakten af 24.7.1971), i den affattelse, der følger af ændringen af 28. september 1979, i forbindelse med et værk, hvis hjemland er Amerikas Forenede Stater.**

Underskrifter

* Processprog: nederlandsk.